Ціна примірника 25 сотиків.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem

# Народня Справа

## УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 51 (116) Львів, неділя 14. грудня 1930. Рік III.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.687 і 154.130 — — Телефон 57—90





### Папський делегат має приїхати до Галичини.

Польські ґазети пишуть, що небаром має приїхати до Галичини делеґат папи римського. За причину того приїзду подають, що папа заінтересувався тим, що було в Галичині. Через те мавби уступити з свого уряду польський посол при Ватикані, Скшиньскі.

### Український Епископ у папи.

В суботу, 6 грудня, приймив папа на авдієнції греко-катол. епископа з Станиславова, о. Д-ра Лятишевського. Крім того говорив того дня з бувшим нунцієм у Польщі, кардиналом Лявріем.

### Як сиділи?

Українські б. посли, що сиділи в Берестю, а тепер сидять у Львові, бачилися вже з своїми родичами. Вони нічого не говорять про Берестя. Деякі ґазети пишуть, що посли сиділи по двох в одній келії і то все один український з польським. Д. Паліїв сидів з Барліцким а потім з Корфантим. Вязні в Берестю не знали нічого, що діється в краю.

### Сойм зібрався 9 грудня

В вівторок 9. грудня зібрався сойм на перше засідання. Про те, як воно виглядало, напишемо в слідуючім числі. Того дня зібрався також сенат.

### Бунт у вязниці.

2. 12. збунтувалися вязні в перемиській вязниці і побили одного ключника. Бунт утихомирено за годину. Келії заливали водою. Бунт мали почати комуністи в причини процесу, що мав того дня зачатися проти комуністів у Перемишлі.

## ПРЕКРАСНІ НАГОРОДИ
### для річних і піврічних передплатників!!

Як що року, так і в 1931 році, призначуємо для тих П. Т. Передплатників, що пришлють найдалі до 31 грудня цего року передплату на цілий рік або на перший півріk 1931, прегарні нагороди.

1) Кождий передплатник, що до кінця грудня цего року пришле річну передплату на 1931 рік (12 зол.), отримає даром і оплачено книжку „ІСТОРІЯ УКРАЇНИ“ (Дра І. Крипякевича) з богатьома образками.

2) Кождий передплатник, що до кінця грудня пришле передплату на 1 півріk на 1931 рік (6 зол.), отримає даром і оплачено книжку „ЗАПОРОЗЬКИЙ КЛАД“ (Корнієнка) з богатьома образками.— Обі книжки є незвичайно цікаві і освідомляючі.

3) **Між усіх передплатників,** що до кінця грудня цего року пришлють річну або піврічну передплату на 1931 рік, **буде вильосована**

## ВЕЛИКА 11-РЯДОВА СІЯЛКА

фірми **Працнера, трибікова, вартости 1000 зол.** яку ми закупили в „Спілці Аґрономів“ у Львові Тож уже надсилайте передплату на 1931 рік, цілорічну або піврічну, бо кождий річний і піврічний передплатник отримає даром цікаву книжку, — а крім того **в щасливім випадку, може стати власником великої сіялки,** вартости 1000 зол.

Розуміється, що хто ще залягає з яким довгом за цей рік, мусить його вирівнати і прислати річну або піврічну передплату на 1931 рік, коли бажає мати всі ті користи, які припадуть річним і піврічним передплатникам.

Посилайтеж самі і наклонюйте других! Приєднуйте й нових, бо і новий передплатник, який до січня пришле свою першу річну або піврічну передплату, має право до нагород в книжках і до участи в вильосованю сіялки.

**РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ.**

# ВІСТИ З КРАЮ.

### Ревізії й арештовання.

«Діло» ч. 271. пише:

«Дня 3. ц. м. вранці поліція перевела ревізію в «Академічнім Домі» у Львові, після чого арештовано студ. прав Миколу Максимюка з Коломиї».

### Знищили польський герб і портрети.

Польські ґазети повідомляють: «У Щирці вломилися невислідженi люди до будинку народньої школи, вирвали там віконні рами та двері, а потім повикидали з усіх кляс портрети президента Мосціцького та марш. Пілсудского та зірвали державні герби. Понищили теж історичні образи. На таблицях і на стінах понаписували: «Ляхи за Сян! Тут Україна. Випустіть Сеха». Івана Сеха арештували 1. грудня під закидом намаганого підпалу будинків Мих. Хомина в Острові, пов. Львів.

—о—





### Саботаж чи випадок?

Польські ґазети пишуть, що на подвіря Михайла Хомина в Острові, пов. Львів, кинув хтось фляшку з якимсь плином, від якого почало горіти. Огонь зараз погасили. Пишуть, що то «саботаж» бо Хомин агітував за «одинкою».

Коло Стрия закинув хтось дріт на електричні проводи і попсував їх. Ведуть слідство.

—о—

### Арештовання в Бовшеві

В Бовшеві, пов. Рогатин, арештували братів Курдидиків і Осипа Цимбалістого. Їх підозрівають, що кинули ґранат під хату Гаврила Барткова — нібито за те, що він москвофіл і не голосував на українську листу. Ґранат ушкодив стіну.

—о—

### Письмо до папи римського.

Польська ґазета «Іл. Курєр щоденни» з обуренням пише, що німецька ґазета Revalische Zeitung в Таллінi (Естонія) передрукувала письмо, яке вислано з Галичини до папи, і в якім є описане все, що діялося в краю в вересні і жовтні. Під письмом підписаний Митрополит Андрей. Це письмо передрукували й иньші заграничні ґазети і цим дуже обурені деякі польські ґазети, бо вони твердять, що в тім письмі до папи сама неправда.

—о—

## Припинили.

Староство в Зборові припинило 17-го жовтня діяльність Читальні «Просвіти» і «Лугу» в Розгадові під замітом протидержавних промов і ширення «Сурми», яких ніби мали допуститися члени тих Товариств. Товариства внесли до 14 днів рекурс проти того припинення до Воєвідства в Тернополі (через Староство) Відповіди ще нема.

## Вийшли на волю.

«Арештовані за мнимі саботажі студенти університету Василь Нагайський і Теодор Босий та громадяни з Бушкович Михайло Нагайський, Степан Польняк, Микола Колодій, члени читальні «Просвіти» в Бушковичах, пов. Перемишль, по 3-місячній слідчій тюрмі для недостачі доказів випущені дня 28. листопада на волю. В цій справі задержано ще Володимира Дутко й Івана Крупу. В справі всіх цих арештованих інтервеніював оборонець у карних справах Роман Дмоховський.

Сенів Микола, б. учень української ґімназії в Дрогобичі, якому закидували бомбовий замах в днi 17. травня 1930 р. в Бориславі, вийшов по 6-місячнім сидженні з самбірської тюрми після розправи, яка відбулася дня 28. листопада ц. р., на волю. Це останній з цих арештованих учнів тої ґімназії, що вийшов тепер на волю».

Крім того «Діло» в ч. 272 пише, що в Луцьку арештовано вдруге українських діячів В. Островського, Ол. Ковалевського, І. Власовського і І. Бондарука. — В Чорнім Потоці пов. Надвірна, арештували Олексу Васлишина, якого підозрівають в підпалі війта Дм. Шовгенюка.

## Відібрали право публичности.

Міністер освіти відібрав українській ґімназії в Яворові право публичности.

# ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ В АНҐЛІЙСЬКІЙ ПАЛАТІ ГРОМАД

## ПРО ПОДІЇ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Під таким наголовком помістило „Діло“ в ч. 262 з 25.XI. новинку, яку передрукувало з польських ґазет, але цензура ту новинку в „Ділі“, сконфіскувала, тому і ми не могли її помістити. Тепер (28.XI) Суд зніс ту конфіскату і „Діло“ видрукувало вдруге, а ми передруковуємо дослівно з „Діла“ ч. 270 з 4.XII 1930.

„Польські ґазети повідомляють: „На засіданні анґлійської палати громад один із послів Лейбур Парті зголосив інтерпеляцію, чи увага уряду, як сиґнатаря меншостевих договорів, звернулася на трактування української меншости в Польщі, де кіннота тяжко била селян. Були вбиті, богато крамниць і кооператив понищено, українські читальні попалено. Чи з огляду на те — питався бесідник — уряд думає зясувати цю справу Лізі Націй? Державний секретар міністерства закордонних справ Дальтон відповів, що уряд зацікавився тією справою, а амбасадор Великої Британії у Варшаві дістав приказ предложити відповідний звіт“

## ВИБОРЧІ ПРОТЕСТИ.

З ріжних виборчих округів є внесені вже виборчі протести проти надужить комісій і иньших видборчих «чинників», а також приватних людий. З самбірського округу внесли протести: 1) Др. Шор, адвокат в Самборі проти вибору Людв. Екерта, 2) Ант. Пасіцкі з Чернихова проти комісії, що обраховувала голоси на шкоду «Центроліву» і 3) **Гр. Тершаковець (посол)** і др. Роґуцький проти комісій, що обраховували голоси на шкоду Українського Бльоку (листа ч. 11.) та проти незаконної аґітації комісії і декого з поліції.

## Амнестія

Є чутка, що ті б. посли, які сиділи в Берестю, дістануть амнестію і будуть звільнені, а слідство проти них припиниться. Але це тільки чутка.

—o—

## Збори українських студентів.

В неділю 30. листопада відбулися загальні збори Т-ва українських студентів техніки «Основа» в салі львівської політехніки. На зборах був делеґат «Українського Технічного Т-ва» і делеґат ректорату політехніки. Під кінець нарад вдерлися на салю з криком польські студенти і зажадали, щоби Українці вийшли. До бійки не дійшло, завдяки гідній поставі Українців. Делеґат ректорату розвязав збори, а потім українці зібралися в іншій салі на віче і ухвалили резолюції. (Резолюції, подані в «Ділі» були сконфісковані).

## Посивів.

Польські ґазети пишуть, що б. польський посол Барліцкі, який також сидів у Берестю, а потім вийшов за кавцією на волю, посивів і захорував на серце.

—o—

# 62 - ліття „Просвіти“.

**(Місяць грудень, місяцем «Просвіти»).**

Головний Виділ «Просвіти» пригадує свідомому громадянству, що 8. грудня 1930 року минає 62 роки, як заложено те цінне Товариство «Просвіту», що стала матірю всіх українських установ і поклала добрі підстави під свідомість і розвій українського життя. Місяць грудень кождого року є тому «місяцем Просвіти». Не забуваймо про те і цього року. Улаштовуймо виклади і відчити про «Просвіту», вписуймося в члени «Просвіти» і її читалень, жертвуймо датки на її гарні цілі, бо «Просвіта» без перерви працює над освідомленням народу.

## Схаменіться!

«Господарсько-Кооперативний Часопис» помістив у ч. 44. статтю під таким наголовком, але статтю була сконфіскована. 27. XI. суд зніс ту конфіскату і стаття є в ч. 49. «Г. К. Ч.». Зміст статті такий:

Через події останніх місяців наші кооперативи по багатьох селах дуже потерпіли. Деяким ще важко піднестися. Але деякі моглиби зачати вже свою обнову, а чому не зачинають?

А ті кооперативи, що не потерпіли, повинні помогти своїм посестрам. Це сталосьби, якби всі точно надсилали до Центробанку борги, готівку на товари і вклади до Центросоюзу.

Кооперативи, що потерпіли, треба зараз відновлювати й упорядкувати, а до Центросоюзу вислати тільки точний спис шкід, як то вже взивалося.

## Самогубство послової.

**Жінка посла з «одинки» Біркенмаєра розвелася б. грудня з чоловіком і наложила на себе руку.**

## Читання з історії України

95)

**Переговори по битві під Зборовом**
(16. серпня 1649 р.).

Ми описали битву під Зборовом, що велася 15 і 16 серпня 1649 р. Як видно з опису битви, Хмельницький міг легко до щенту розбити польське військо і взяти короля Яна Казимира в полон, а потім, розуміється, бувби взяв і Вишневецкого, що вже примирав з голоду, обложений під Збаражем та несподівано для всіх, тоді, коли вже ось-ось козаки мали зловити короля, Хмельницький дав рішучий приказ, „перестати битися і битва урвалася, король був уратований.

Заки роскажемо, що могло спонукати гетьмана до такого кроку, опишемо, що дальше діялося.

Зараз, як втихла битва, прибіг до польського короля один Татарин і передав йому лист від хана, Іслям-Гірея. Хан дякував королеви за його письмо (в якім король просив хана зрадити козаків) і запрошував, аби король прислав свого канцлера, або якогось иньшого певного і розумного чоловіка, на переговори.

Рівночасно прислав і Хмельницький письмо до короля. Він пригадував королеви, як то він і його батько вірно служили колись Польщі, але як сам покійний король Володислав порадив Хмельницькому виступити в обороні своїй і всего козацтва перед зухвалістю польських панів. Гетьман запевнював, що як король хоче настановити гетьманом Забуського, то нехай його пришле, а він передасть Забуському всю свою владу. При цім Хмельницький звертав ще раз увагу, що все те сталося через зухвалих панів, що не шанують і не слухають короля, а козаків кривдять усякими способами. Він запевнював, що є і на далі вірним слугою короля і вірить, що король справедливо розсудить, хто винен: козаки чи шляхта.

Король прочитав лист від хана і зараз переказав ханови, що вишле канцлера на переговори. А прочитавши лист Хмельницького, відповів йому листом дуже чемно. В листі король запевнював, що коли ті заяви гетьмана є щирі і коли він справді не думає ломити вірности королеви, то король не позбавляє його гетьманства і вибачає йому всі вчинки. Але Хмельницький повинен розпустити все своє військо і перестати умовлятися з чужоземними володарями. Крім сего королівського листа доручено Хмельницькому ще один лист від канцлера Оссолінського, в якім було, що Хмельницький має право списати свої вимоги на письмі.

В полудне зійшовся татарський посол, везир Шефер Казі з канцлером Оссолінським, поміж обома таборами.

Оссолінські запитав, чому то хан пішов з козаками на Польщу, хоча Польща не дала Татарам до того причини.

— Ми пішли проти тому, що ви перестали давати нам річну данину. Коли буде Польща по давному давати ханови річну данину, то Татари підуть собі додому.

На ці слова везира канцлер образився. Він знав, що Польща здавна мусіла давати Татарам данину, але це називали «дарунками». Він так і тепер відповів, що «данини» Польща не дає, але «дарунки й заплату за прислуги» буде давати.

А везир сказав:

— Про назву не будемо сперечатися. Чи данина, чи дарунки — а головне: аби були гроші! Коли нам заплатите за минулі роки, а козакам і Хмельницькому простите їх провини, тоді буде мир.

Канцлер обіцяв дати на це відповідь на другий день. І так розіхалися.

Другого дня зіхалися знову, приіхав і Хмельницький.

Уложили тимчасову умову, яка стверджувала:

1) Що від цього часу між Польщею і Татарами має бути вічний мир і союз.

2) Що Польща буде давати що року Татарам 30 тисяч талярів (около пів міліона зол. на нинішні гроші) в «дарунку». За минулі роки дає зараз 30 тисяч, а 170 тисяч буде винна. Крім того обложені під Збаражем мають дати Татарам 200 тисяч талярів, а як не мають, то дадуть ручителів.

3) Хан зараз спокійно відступить на Крим і ніколи не буде нападати на королівський край.

4) Король має простити козакам і гетьманови, а ці мають присягнути вірність.

Якийсь шляхтич Мястковскі, що був свідком умови, писав потім, що король мусів таки позволити Татарам грабити все при повороті на Крим, але це в умові не записане.

Оссолінські при свідках сказав Хмельницькому, що король буде до него ласкавий і сповнить його домагання.

Того самого дня вислав також Хмельницький двох своїх полковників до короля на переговори між королем і гетьманом.

(Дальше буде).

## З виборчих днів.

**Нам пишуть!.**

В селі Прусах пов. Заліщики голосували всі на 11-ку крім кількох недбайливих, що або лінувалися йти, або не припильнували, аби їх вписали. До сенату голосували навіть старі діди і каліки, бо їх привіз до голосовання Іван Стасюк с. Федора. Навіть 80-літний Гриць Нипак, що вже 10 літ з постелі не злазить, охотно поїхав і віддав голос, бо в нього ще серце українське, козацьке і кров рідна. Честь таким людям!

В Годові к. Поморян хтось зробив богато людий малолітними, але це їх вина, що не протестували перед виборами. Але і тут 11-ка мала більшість голосів (до сойму 312, а иньші листи 177, до сенату 180, а иньші 152). До села прийшла «Народня Справа» ч. 48. з вирізаними нумерками — *вже таку дістав листонош з почти*, — але свідомі люди якось собі порадили і таки мали нумерки.

З обчислень голосів у Калущині виходить, що при цих виборах упало на 11-ку більше голосів як в 1928 році на 18-ку і 22-ку разом. Це є доказ, що і в Калущині свідомість зростає.

*Вислід голосовання.* Ми не можемо містити висліду голосовання з усіх сіл, бо це через якого пів року займилоби нам усю ґазету. Висліди містить щоденник «Діло» тай частинно «Н. Час». Ми сказали вже загально, як виглядало голосовання по наших селах. Галицькі села і села Луцького округу на Волині трималися дуже добре. В тих селах мимо всього всюди була більшість голосів на 11-ку. А чому таки більшість послів вийшла з чужих лист (з «одинки)» ця причина може буде вияснена пізнійше.

*«Кертайх!»* Пан Юрко Дзібій,член виборчої комісії в Лисци Старім пов. Богородчани, викрикував до виборців, про котрих думав, що будуть голосувати на 11-ку: «Кертайх марш та старий голосувати». Крім того комісія, що в ній пан Дзібій так «твердо» урядував, жадала аби виказувалися метриками, що вони є ті самі, мужам довіря робила трудноші і т. п. На все це повинні громадяни докладно подати свідків і це дати нашому послови. Нема сумніву, що кождий, хто поповнив підчас виборів якесь безправство, буде швидче чи пізніще строго покараний. Того ще всі дочекаємо, тому боронім права і збираймо випадки надужить. Неодному з таких панків потім скажуть: «Кертайх!!! Марш до арешту!»...

## Цікава розправа.

Минулого літа убив хтось у Варшаві банкира Центнершвера. По якімсь часі арештувала поліція 4 людий, підозрілих в тім злочині і вони признaлися. Але на розправі 5. грудня всі заявили, що це признання на поліції від них вимусили, а деякі аґенти били арештованих так, що ці були готові признатися й до того, чого не допустилися. Суд узглянув їх оправдання і звільнив усіх чотирьох від вини і кари. Проти деяких аґентів і поліцаїв слідчого уряду у Варшаві має відбутися з того приводу слідство.

—о—

# 702 запомог по 120 золотих

**на суму 83.880 золотих**

**Кому признаємо дальші запомоги від 696-ої до 702-ої?**

696. Нищот Стефан, Пантна, почта Ропиця руська, пов. Горлиці, корова впала 14. листопада 1930.

697. Антонів Іван, Летня, почта Мединичі, пов. Дрогобич, корова впала 19. листопада 1930.

698. Хома Федір, Залуж, почта в місци, пов. Сянік, корова впала 20. листопада 1930.

699. Думний Лев, Дзвиняч, поч. і пов. Заліщики, корова впала 27. листопада 1930.

**Увага:** Запомоги — по стягненню цілорічної передплати — вишлемо —на руки мужів довіря до 14 днів від дня оголошення, оскільки до того часу не дійде до нашого відома яка важна причина, що моглаби спонукати нас поновно доходити правдивости випадку або відкликати котру з тих признаних запомог.

**Кому не можемо признати запомоги?**

Тибінь Евстахій, Розівка, повіт Бережани, передплату мав заплачену до 15. листопада 1930 і не відновив, а корова впала 24. листопада, отже в день випадку не мав відновленої передплати.

Горлатий Юрко, Бачів, пов. Перемишляни, передплату мав заплачену до 30. вересня 1930 і перервав а відновив аж 21. листопада. Корова впала 1. грудня 1930, отже по відновленню передплати минуло лиш 9 днів, а повинно минути найменше 1 місяць.

**От, чому ми раз-у-раз упоминаємо людий аби точно відновляли передплату!**

ПОДЯКИ

За отримату запомогу прислали слідуючі запомоджені передплатники: Гр. Жаруцький Жепедзь пов. Сянік, Анастазія Андрійчук Бабинці пов. Борщів, Вас. Микитин Болохівці пов. Дрогобич, Макс. Приступа Порицк-Топилище на Волині, Мих. Войтович Східниця п. Дрогобич, І. Михалик Панасівка пов. Броди, Мих. Никифорук Городенка-Котиківка.

—о—

# НОВИНКИ.

**Календар на тиждень.**
**ГРУДЕНЬ 14-20**

**14. Неділя, 27 по С Груд. Наума прор.**
15. Понеділок, Авакума прор.
16. Вівторок, Софронія прор.
17. Середа, Варвари, Івана.
18. Четвер, Сави.
19. Пятниця, Миколая св. чудотворця.
20 Субота, Амврозія.

—о—

**Увага:** Свята в цьому тижні спільні Українцям греко-католикам і православним.

—о—

**Зміни місяця:**

**Нів** дня 20 грудня о год. 8.40 рано.

**Повня**, дня 4 січня 1931 р. о огд. 2.15 попол.

—о—

**Погода** в цьому тижні заповідається гарна.

—о—

**Як нарід приповідає:**

Прийшов грудень — приніс студень.

Батенько Наум — наведи на ум.

Варвара ночи вкрала, дня притомила.

На Варвари зима мости мостить. Варвара постелить, Сава погладить, а Микола стукне.

Коли на Варвари мороз — на Різдво дощ.

Сава мостить, а Микола гвоздить.

До Миколи нема голоду ніколи. Микола поставить кола, а візме сани.

Було не варварити, не Савити, не Амврозити, але куделю термосити, то ти в сорочці ходилаби.

—о—

**Історичні спогади.**

— 14. грудня 1918 р. Директорія Укр. Народньої Республики здобула Київ, а гетьман Скоропадський виїхав до Німеччини.

— 19. грудня 1240 р. Татари здобули і зруйнували Київ і рушили походом на Галичину.

— **А це що знову?** Румунські власти від недавна не допускають до українських ґазет і поодиноких громадян в Румунії ніяких українських ґазет з Галичини. Українські посли в Румунії домагаються скасовання цеї заборони.

— **Самогубство поручника.** Недалеко головного зелізничого двірця у Львові застрілився оноді поручник-летун Чеховскі. Причина самогубства невідома.

— **Ще жандармська історія.** Румунські жандарми арештували в бесарабському селі Кожушин селянина Микиту Доногу під якимсь дрібним замітом. При переслуханню силували його признатися, але Донога не признався, бо був невинний. Жандарми поломали йому руки і ноги, проломили груди і відбили нирки. Нещасний мученик умер з болю на параліж серця, таки в руках тих катів.

— **Злодії мордують.** В Ремезівці пов. Золочів якісь злодії обікрали оноді вночі селянина, 37-літного Семка Леськова. Коли Леськів пустився за ними навздогін, злодії кинули на хвилю добичу, а один з них стрілив до Леськова з кріса і вбив його на місці. Як запідозрених в тому морді арештовано якогось Гайдару і Перкалу.

— **Страшний випадок з бочкою.** У львові при ул. Академічній 18-літний робітник Стефан Федишин з Богданівки коло Львова скочував бочки з вином до пивниці реставрації «Закопане». Одна 200-літрова бочка впала на него із сходів і заломила йому груди. Нещасний Федишин згинув на місці.



— **«Соколи» в боротьбі з огнем.** В Журавиці к. Перемишля займилися 29.11. стирти Сапіги, мабудь від іскри з льокомотиви. На ратунок прибули наші Соколи з Бушковичок і Болестрашич і завдяки їм огень не поширився далі.

— **Пикуловичі** к. Львова неодно лихо перебули, але при виборах добре трималися. На 11-ку було до сойму 401 голосів, а на всі инші листи 267, до сенату 269, а на всі инші 199.

— **Лікарські поради для хорих на груди** — уділяє Укр. Гігієнічне Товариство у Львові в лічниці при вул. Петра Скарги ч. 4. що дня від 12 до 2 год.

— **«Сечева могила».** На полях села Чукалівка пов. Станиславів є стара висока могила, яку нарід називає «Сечева могила». Громадяни Чукалівки просять наших істориків написати в «Нар. Справі», коли хто з них знає що про ту могилу.

— **Пожежі.** В Лопянці, пов. Долина згоріло оноді 32 господарства. Шкода виносить 120 тисяч золотих. Підозрівають, що вогонь підложила одна молодиця, яка вже давніше відгрожувалася свому сусідови, що його пустить з димом.

— **Загальний Зізд «Рідної Школи»** відбудеться у Львові в перших днях лютого 1931 р. (правдоподібно 2-го лютого — латинське свято). Повідомляючи про це, завзиваємо всі Кружки «Рідної Школи» й Повітові Союзи Кружків, відбути свої статутові Загальні Збори й вибрати на них відповідне число відпоручників на Загальний Зізд (по одному на 50 членів даного Кружка). Для таких зборів треба використати догідний час грудень 1930 і січень 1931. Програму й точну дату подасться у свій час.

**Головна Управа «Рідної Школи».**

— **«Стшелец» стріляє.** В Швейкові пов. Підгайці, в неділю 16. листопада «стшельци» зібралися у одного господаря на подвірю, щоби приготовитися до виборів, чи що. Один із них, не знати з якої причини, стрілив двічі з кріса, а куля поцілила господаря Андрія Панчишина. Раненого відвезли до шпиталю.

— **Скарби в землі.** Українець інжинір Волосенко відкрив сего року під Тисьменицею (пов. Станиславів) в селянськім лісі зв. «Мокрець» богаті поклади камінного вугля. Ці поклади ідуть під землею досить далеко і широко; зелізничий шлях Хриплин-Тисьмениця перетинають ті поклади між 5 і 6 кільометром. Відкриття інж. Волосенки потвердила пізніше комісія з німецькими спеціялістами. — Знова в подальшій від Станиславова околиці інж. Горницький відкрив богаті поклади дуже цінного мінералу, званого «міка». Треба сподіватися, що невдовзі почнуть спекулянти викуповувати в тих околицях ґрунти від наших селян; тож селяни повинні бути обережні і не пускати легкодушно за безцін тих жерел богацтва в чужі руки.

— **А кілько то ще таких гуляє на волі?** Казімєрж Ліндднер, громадський писар на кілька громад в сокальському повіті (Конотопи, Ульвівок, Городилів, Барані Перетоки) відповідав оноді перед львівським трибуналом за ріжні темні справки з громадськими грішми. Він присвоїв собі щось 5 тисяч 850 золотих із зібраних податків. На

## Посмертна згадка.

Марія з Прокоповичів Чубатова, учителька 7 кл. дівочої школи ім. Б. Грінченка у Львові, дружина відвічального редактора нашої газети, Льва Чубатого, упокоїлася по довгій та важкій недузі дня 4. грудня. Покійна була примірною й працьовитою, а тому й загально шанованою та любленою громадянкою, тож оставила по собі у всіх знайомих щирий жаль. З приводу тої невіджалуваної втрати висловлює наша Редакція щирі співчування ВП. Мужеви і Родині Покійної Марії.

суді боронився пан Казімєж тим, що він мусів взятися до громадських гроший, бо його пенсія, 90 зол. місячно, не вистарчала йому на прожиток. Трибунал засудив його на 10 місяців.

**— Переносять.** Недавно почали знову переносити учителів-українців далеко на захід, хоча декотрі мали богато літ служби. З Перегінська перенесли на Мазури трьох учителів з Тростянця (пов. Долина) одного, з Лончина пов. Надвірна двоє (Моравецьких). Небаром — як зачувати — мають перенести ще більше учителів на захід. Не перенесуть тільки такого, як учитель в Ісаях пов. Турка, п. Мартинець, що хоча є Українцем, але на сором собі «працював» підчас виборів для чужої листи!

**— Нещасливі випадки з зелізницею.** Коло стації Каменобрід пов. Львів зелізничий поїзд наїхав на фіру 60-літнього господаря Гринька Сепаряка. Віз розбило на тріски, Сепаряк і коні згинули на місці. Вважайте добре на переїздах і рампах! — В Потуторах пов. Бережани машиніст шибував ваґони так незручно, що розбив один ваґон і покалічив пятеро людей.

**— Еміґрант засуджений на смерть.** Польський робітник, Дасковскі, що перебував у Франції на роботі, застрілив директора фабрики (Француза) за те, що той звільнив його з роботи. Дасковского засудили за це на смерть і цими днями відтяли йому голову в місті Мец.

**— Знов нещастя з глинищами.** В Слобідці пов. Бережани земля в глинищу засипала дві господині, Марію Томашівську і Анну Мудру, що набирали глини в мішок. Томашівську вбило на смерть, Мудрій зломило руку. — В Струсові пов. Теребовля, глина засипала і вбила на смерть 13-літню дівчинку Іванну Бойко, що неуважно набирала, чи копала глину. — Нещастя з глинищами починають на жаль як бачимо, повторюватися. Тому треба при усяких земельних роботах заховувати якнайбільшу осторожність.

**— Убив ножем наречену.** Вол. Журавель, молодий парубок з Тучап пов. Яворів, любився із трохи старшою від него і біднішою Катериною Лупик і задумував женитися. Та через бабські язики прийшло між ними до непорозумінь і Катерина дала Журавлеви гарбуза. Журавель почав її переконувати, а коли вона його висміяла, вдарив її в груди ножем і вбив на смерть. За те був Журавель засуджений на смерть, але в рекурсі кару смерти знесли і на другій розправі засудили на два і пів року вязниці. Так ось через погані язики і вла-



ну непоміркованість Журавель збавив себе молодости, а свою дівчину життя.

**— Прощання заслуженого громадянина.** Громадяни Печеніжина і делегати місцевих українських товариств і установ з жалем пращали дня 2. листопада свого вельми заслуженого священника і провідника о. Антона Пельвецького. Печеніжин лишився тепер без умілої батьківської опіки і проводу. Чи зуміє хто заступити о. Пельвецького, який не оглядаючися на труди і перешкоди усі свої сили віддавав для народу? — На новій парохії бажаємо о. Пельвецькому якнайкращих успіхів та кріпкого здоровля. **Громадяни Печеніжина.**

**— Пан «заступець» урядує.** Пан Романчук, заступник війта в Старім Селі, прийшов оноді на забаву місцевої пожарної сторожі і розігнав учасників, та «сконфіскував» інструменти від музикантів-Українців. При тому ударив одного з них клярнетом по голові і стягнув з музикантів по 5 зол. якоїсь кари, викрикуючи, що то за те, що музиканти голосували на 11-ку. — Пошкодовані повинні заскаржити того панка до суду за надужиття власти, за безосновне стягання кар, ушкодження і конфіскату інструментів та розвязання забави.

**— Батько втопив сина.** В селі Орел, пов. Берестє над Бугом селянин Федір Жук мав божевільного сина. Щоби його збутися Жук звязав йому руки і ноги і втопив нещасного хлопця в Бузі. Жука арештували.

**— Самогубство дитини.** 5-літній Казьо, синок урядника Щуґлевського в Познані зїв, мабуть із лакімства, цілий слоїк конфітур чи мармоляди і від того захорів на животик. Мати набила його і пішла голосувати, а Казьо поплакав трохи, а далі на злість мамусі вискочив з вікна другого поверху на брук і згинув на місці.

**— Самогубство в каварні.** В каварні «Рома» в Коломиї стрілив собі в груди капітан Шиманьскі. Куля застрягла в грудях, але лікарі витягнули її і обіцюють, що Шиманьскі буде жити.

**— Дивні дороги любови.** Чеський вояк Іван Найзер з Праги залюбився в дівчині Анічці з Вишеграду, а коли вона його покинула, кинувся з жалю під поїзд. Колеса поїзду відтяли йому ногу і його забрали до шпиталю, а як про це довідалася зрадлива Анічка прийшла зараз до нього і прирекла, що буде вічно лише його любити, а як він виздоровіє, вийде за него заміж, хоча він і каліка.

**— Кістяк в костелі.** В костелі Марії Магдалини при вул. Сапіги у Львові найдено оноді під підлогою людський кістяк. Догадуються, що то колись давно якийсь грішник наказав себе там поховати, сподіючися, що як по ньому буде топтати богато людий, то він скорше відбуде кару в чистилищі.

**— У власній обороні.** Ян Кожуховскі, фабричний робітник в Лодзі мав звичай випити собі час від часу «на фантазію». А вже як випив, мав другий звичай — бити свою жінку. Оноді прийшов пан Ян пяний до дому і почав «по старому звичаю» бити жінку. Та їй було вже тих звичаїв за богато; вона вхопила за сокиру і тріснула пяного чоловіка обухом в чоло так щиро, що той упав трупом.

**— Неписьменні Китайці.** Урядові обчислення в Китаю виказали, що там на 500 міліонів населення є аж 413 міліонів цілком неписьменних. Китайський уряд призначив великі суми на будову шкіл, на книжки та на влаштовування курсів для дорослих неписьменних.

**До складу й прикладу.**

## Письмо з Торбинців.

Пише мені із Торбинців Павло Перепілка: «Ти, Іване, десь по світі літаєш, як пчілка, —

Тай збираєш всякі вісти, завдаєш на плечі, про Торбинці забуваєш, із якої речі?

Тож я Тобі пригадаю, що село триває і про Твоє в нас війтівство ще не забуває.

А найліпше показалось се на сих виборах, — хоч ховались наші люди перед тим по норах, —

Але як прийшли вибори, всі повилазили тай одинок, **тих подвійних,** тисячки набили.

Гнат Орішок, той, що в Тебе учився азбуки, взяв собі велику брукву тай доказав штуки:

Взяв тай вирізав той нумер на білій бруквиці тай накраяв карток білих великі копиці, —

Мачав брукву в мокрій саджі, кращий від чорнила тай друкував, що й друкарня так би не вліпила!

Як дав знати на всі села, то гурма народу йшла по ті картки і брала, як свячену воду.

А в неділю як став плисти нарід до «льокалю», то дивитись було мило, гейби в иньшім краю.

Навіть дід Танас, що пять літ не виходив з хати, каже: — **«Тепер нас навчили, як галасувати!»**

Тай взяв палицю у руку, щоб не впав в болото, вийшов тай ще причмокує: — «От, нарід, от, злото!»...

Коло ґміни став наш Кендзьор тай говорить:

— «Людзє! Ідзьце вшистко на єдинки, бо вам ґорще будзє!»

А я кажу: — «Певно, пане! Ми то добре знаєм! Мало одну, — дві єдинки на картці тримаєм!»

«Може й вам одну подати з нашої фабрики? Бо такі вам друковані, що то цуд великий».

— «Дайцє, дайцє! — каже Кендзьор — бо моя роздарта, двє єдинкі — то од єдней завше венце варта».

Входимо ми до «льокалю», а там якийсь каже: — «На цо з вас хто голосує, нех сміло покаже...»

А я кажу: — «Та бо пане, що вам показати? Ми тут прийшли, вибачайте, щоб голосувати.

Ми не знали, що щось треба показати буде, сором щось таке робити, тай дивляться люди!»

А Кендзьорек відізвався:

— «Проше пана — теґо! Оні так, як я, глосуйов, вшистке до єднеґо...»

І тоді нас допустили, ми картки віддали, а під вечір — як чуємо — все порахували —

А той зловивсь за волося й кричить до Кендзьора: — «Цо вам єст? Ви варияцє, ідзьце до доктора!»

Кендзьор каже: — «Проше пана, то нє жадне дрвінкі, пшецеж я вем, же од єдней лепше двє єдинкі!..»

А той риче: — «Ви здурнялі! Єнзик свуй покажцє! Пшецеж, ослє, двє єдинкі, — то єст **єдинасьцє!»**

А тоді Кендзьорек бідний як зачав ридати: — «Ах, то фшистко їх научил тен їх Сорокати!»

«І відзіцє, які тварди кожди з ніх, холєра, ніц нє боі — та і до мнє єще добера!»

Ми то слухали й думали: «Можеш говорити! Стань на чубок, а ми знаєм, що треба робити!»

То пусти тото в газету, щоби лю-

ди знали, як Торбинці лиш на своє всі голосували!»

— Отак Павло мені пише! Ну, то слава Богу! Як Торбинці вже виходять на добру дорогу,

То це знак, що весь наш нарід до добра простує, що його вже жаден воріг в гріб не замурує.

Ще він дiжде свою власну хату збудувати, а до того дасть цеголку й

Іван Сорокатий

## „У мене корова — небога платить передплату".

Один розумний і дотепний передплатник пише до нас так:

«Шановні Редакторі, видрукуйте оце моє письмо до тих, що не охотно дають передплату, бо Вам уже певно й слів не стає, їх упоминати.

«Не розумію тих людей, що читають газету і не посилають точно передплати. Це не лише неретельність але й нерозум, бо читати і точно передплачувати « Народню Справу» це інтерес господаря.

Неодин, якому згинула корова, заломив руки, що не дістав запомоги. А чому? Бо перервав передплату і замісць на перед — вислав її «ззаду», або й зовсім не вислав.

А чейже якби подумав, то признавби сам, що та бідна коровиця, яка йому згинула, могла заплатити за нього що місяця 1 золотий! Як! А так, що і найгірша корова дає денно 2 літри молока, а літру може продати принаймні за 30 грошів, отже за молоко з двох днів мігби вислати 1 зол. на цілий місяць — і ще 20 грошів лишиться! А ліпша корова дасть 4 літри денно, отже і за один день заплатить передплату на цілий місяць!

Три-чотири літри молока місячно може і найбіднійший призначити на свою газету, в якій має забезпечену науку і поміч. А потім не нарікавби слушно на себе і неслушно на Редакцію, бо звідки Редакція може вилупити такому 120 золотих, коли він не хотів дати їй один золотий місячно?

То просто встид і ганьба, що деякі передплатники допускаються аж до такого, що — як бачу — Редакція мусить їх по кілька разів упоминати а нарешті й до суду завдавати.

Тож раджу всім господарям — передплатникам не робити нам і собі встиду і не задовжуватися в газеті, тільки, хто має який довжок, най зараз нині видоіть корову на передплату газеті. Це йому добре оплатиться і такого варто назвати свідомим, ретельним і мудрим».

*Н. Т-ий з Б. пов. Долина.*

*Від Редакції:* Це чиста правда. Так може зробити кождий, головно в тих селах, де недалеко є місто або містечко і де є збут на набіл.

—о—

## Розкопують стрілецькі могили.

На жуківському полі (село Жуків, пов. Бережани), пишалося пять гарно впорядкованих стрілецьких могил. Минулого місяця ті могилки невідома злочинна рука розрила і викинула з них кости стрільців. Зібрані кости похоронено на кладовищі в Жукові.

—о—



# ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

### Заворушення на Україні.

З Риги доносять: На Радянській Україні вибухли селянські заворушення. В околицях Шепетівки до збунтованих селян долучився відділ повстанців, який пробував перейти через польський кордон. Між повстанцями і радянською прикорд. сторожию вивязалась битва, після чого повстанці скрились в лісах. Також заворушення мали вибухнути і в інших містах Правобережа. **На румунсько-радянськім** кордоні чути стрілянину. Між Могилевом і Ушицею йде битва.

### Польська комуна на Україні.

Над радянсько-польським кордоном коло Шепетівки заложено нову комуну ім. Сталіна. До комуни входять самі комуністи польської народности.

### Великий процес у Москві.

Процес проти інжінерів продовжується. Комуністичні газети пишуть, що інжінери признаються, що були в змові з заграницею і що на 1930 і 1931 рік плянували деякі західні держави війну з большевиками. Деякі західно-європейські політики заперечують ці обвинувачення і кажуть, що такої війни ніхто не плянував. Ми підождемо, аж правда вийде на верх, бо мусить колись вийти.

## Кінець московського процесу.

Розправа проти інжінерів у Москві, яких обвинувачували в змові і в спілці з заграницею, скінчилася в неділю 7. грудня тим, що пятьох засудили на кару смерти, а трьох на 10 літ тюрми.

### Скарга Мадярів із Чехословаччини.

Мадярський посольський клюб в парляменті ЧСР. вислав до Ради Союза Народів скаргу на переслідування мадярів у чеській републиці.

### Новий уряд Польщі.

4. грудня подався дотеперішний уряд до димісії, а новий уряд, утворений полк. Славеком, складається переважно з дотеперішних міністрів з деякими змінами.

Нові міністри: Справедливости Міхаловскі (був Цар), хліборобства Янта-Полчиньскі, зем. реформи Козловскі (був Станевіч), промислу і торговлі Пристор (був Квятковскі). Пілсудскі є далі міністром війни. Ґен. Ґубіцкі мін. праці, а ґен. Норвід-Найґебавр мін. прил. робіт.

Загалом в цім уряді є 9 військових: 1 маршал, 3 генерали і пять полковників.

### Напад на польський конзулят.

На польський конзулят у Гамбурзі напали невідомі люди, вибили шиби і повтікали на роверах. Під конзулятом знайдено каміння, гільзу від петарди і фляшку з водою, а на фляшці знак Гітлерівців і напис «Гросдайчлянд, ервахе!» («Велика Німеччино, збудися!»).

### Вісти з німецького Шлеська.

Польські газети повідомляють, що на німецькім Шлеську збирається німецке військо і поліції. Також машерували туди узброєні Гітлерівці, але — як пишуть — німецька поліція їх завернула.

### Зударилися два літаки коло Львова.

4. грудня в полудне зударилися з собою над лісом Підтемне коло Львова два військові літаки 6. полку летунів. Поручник-летун Здебнєвіч і плютоновий Барчик згинули, підпор. Вішомірскі ранений.

### В Парижі падав червоний дощ.

28. листопада падав над Парижем червоний дощ і закрасив усе на червоно. Причина мабуть така, що великі вітри занесли сюди з хмарами пісок пустині Сагари (з Африки).

## Поліцаї били, а за те їх засудили.

Окружний суд у Катовицях засудив 6. грудня поліцаїв Матушиньского і Станішка на 3 місяці тюрми за те, що побили арештованого Яроша і так силували його, аби признався до вини. Їх судили власне на домагання побитого Яроша.

## Не приймив ордеру.

Польський 94-літний сенатор Ліманоскі (з ППС) дістав відзначення «Хрест Незалежности». Але він відіслав Хрест до Президента й написав, що не може приймити відзначення, а за причину подав: Берестя і вибори.

## Смертоносна мряка.

В околиці міста Леодіум, в Бельгії, залягла така густа мряка, що до одної доби задушилося від неї 65 люда, хорих на груди. Мряка пересувається на північну Францію, де між людьми з тої причини великий переполох. Мряка така густа, що поставали поїзди.

## Звідки беремо ці відомости.

Декому може буде цікаво, звідки ми «це все знаємо», що подаємо з України і з Московщини, — тай з иньших країв. Отже треба знати, що в кождім більшим місті, а голов но в столиці, є такі пресові бюра, що тільки те й роблять, що збирають усякі новини з цілого світа і (за оплатою) передають їх газетам до поміщення. Ті бюра дістають ті новини в той спосіб, що по всіх більших містах усіх держав мають своїх урядників (кореспондентів) і ті зараз телеграфують або пе редають через радіо усі цікаві новини, що де сталося, до свого бюра.

Ті всі новини є переважно правдиві. Але й бувають неправдиві. Коли кореспондент сумлінний, то він добре контролює свої новини, заки їх вишле до свого бюра, — а як сумнівається в правдивости якої новинки, то додає: «Так говорять» або «Це не є певне». Та деякі подають таки брехню за правду а потім мусять заперечувати. Таке приміром було й останніми поголосками з Москви, які деякі газети (головно польські) подали як певні, а потім мусіли вилизувати. Ми відразу зазначили, що ті вісти непевні. Таксамо ніколи не ручимо за правдивість усіх чуток, головно з Москви і з України, бо ті вісти часто дуже баламутні й не точні. Ми ті вісти (як і инші світові новини) беремо з иньших газет — щоденників які знову мають їх з тих телеграфічних бюр. Та ми звичайно зазначуємо, що так «пишуть» аоо «говорять», — а тільки коли щось уже добре знаємо, що це правда, пишемо без жадних додатків і сумнівів.

Світові пресові бюра (звані також Агенції) є прим. «Бюро Вольфа» в Англії і «Юнайтед Прес» в Америці. Деякі великі і богаті газети (німецькі, англійські, французькі) мають своїх постійних кореспондентів (добре платних) в столицях усіх держав. Иньші, біднійші, мають лише принагідних кореспондентів (часто безплатних) Прим. коли наш чоловік напише щось до «Нар. Справи» з Канади, то він є нашим принагідним кореспондентом. Можемо похвалитися, що і до нас пишуть люди майже з усіх сторін світа, навіть з Африки, — а головно з цілої Америки (північної і полудневої). Також тих, що пишуть до нас з краю усякі новинки і дописи, можемо називати своїми кореспондентами. Тих новин зі світа і з краю пишуть нам стільки, що ми моглиби заповнити ними і 20 сторін, але годі. Це булоби можливе тоді, якби всі свідомі селяни передплачували нашу газету. Тоді газета була би вдвоє і в троє більша, а ціна булаби та сама! Може колись до того дійдемо, бо народня свідомість мимо усіх перешкод росте.

# ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ.

## „На те й лихо, щоб з тим лихом битись“

Справдилися на жаль, наші побоювання про «користи» із управи тютюну; ці побоювання й осторОги містили ми ще на весні на сторінках «Нар. Спр.» (гляди ч. 20 і другі). Із Борщівщини і сумежних повітів прийшли вісти, що усі селяни — плянтатори тютюну, потерпіли цеї осени тяжкі втрати через незвичайно низькі ціни на тютюн. Уряд тютюнового викупу в Борщеві платить за кільоґрам тютюну від 6.50 зол. до 35 сот. залежно від кляси — отже нижче власних коштів плянтатора, хоча за кільоґрам тютюну в трафіці треба заплатити пересічно 48 зол. Що гірше, урядники, що відбирають тютюн, оцінюють його при вазі на одну або й дві кляси нижче, так що ціна за кільоґрам вагається між 35 сот. і 2 зол.

Так отже цілорічна важка праця селянина пішла майже на марне. Селяни мовчки приймають ціну за тютюн подиктовану урядовцем, зітхають тяжко і присягаються не садити вже більше тютюну. Усі надії на дохід з тютюну пропали.

Тяжкий це і болючий удар, але всеж не такий, аби його не можна переболіти. А головне те, що він повинен бути для нас наукою на будуче. Ми можемо себе перед такими несподіванками добре забезпечити.

Спосіб на це є лише один, але певний: **Орґанізація усіх плянтаторів тютюну.** Усі господарі, що сего року потерпіли на управі тютюну, повинні з собою порозумітися і зорґанізуватися в статутове господарське товариство. Ще ліпше булоби якби у всіх селах, де є плянтатори тютюну, були кружки «Сільського Господаря» з окремими секціями «тютюнарів». Такі секції чи орґанізації з цілого повіту чи й з кількох, повинні ще за зими обміркувати, чи взагалі оплатиться управляти тютюн, а як вирішать управляти, то усі разом повинні через своїх заступників поставити тютюновому урядови свої умови, зажадати відповідного насіння на час, та запоруки ретельної заплати. Якжеж орґанізації тютюнарів прийшли до висновку, що тютюн не оплатиться управляти, то очевидно повинніби тютюн закинути, а взятися за управу инших промислових ростин (як от ганиж, помідори, кмін) і занятися орґанізацією збуту тих продуктів.

Усю ту орґанізацію **повинна перевести місцева наша інтеліґенція і свідоміщі селяни,** особливож **кооператори і агрономи.**

Не сміємо допустити, аби в такий загально тяжкий час наші селяни через брак орґанізації терпіли такі страшні шкоди. Із нинішної біди вчімся на будуче, як її поборювати.



## Пригадаймо собі як треба напувати худобу.

Здається, що напоювання худоби це є проста річ, але підраховано, що худоба дуже багато хорує від неправильного напоювання. Особливо це трапляється у коней і коріз.

Коротко подамо тут, на що треба звернути увагу.

Корова що дня потребує від 3 до 5 відер води. Більше води потребує, коли їсть переважно сухі корми (сіно, січку), і меньше, коли їсть мокру їжу (бураки, бараболі, зелену пашу). Напувати худобу найкраще 2—3 рази денно, в пів години по їді.

Вода для корови має бути чиста і не зимна, а з озер, з калуж, з доцівки і з річки — вода є недобра. Тим більше, коли там мочили коноплі. Від такої води корова вдується, дістає біґунку, або і згине. Молоко від такої води є недобре.

Найліпше брати воду з керниці або в зимі з доброї річки чи джерела.

Маючи чисту воду, треба памятати, щоб худобі не давати її зимною. Зимна вода остуджує шлунок і тіло, худоба корчиться, мерзне, худне, а корова ховає молоко.

Чехи для своїх коров роблять так: В стайні (а у нас то в сінях) тримають дві бочілки, в одній є завжди свіжа вода, а в другій вчорашня. Вчорашню воду дають пити. Коли вода холодна і її не можна скоро огріти, то чехи роблять так: до цебра, чи відра кидають на воду клапоть сіна. Корова чи кінь пє воду через сіно, але вже не поквапно, а ссе її полегенько. Таким чином вода в устах вже огрівається і для звіряти не шкідлива. Особливо тільним коровам треба давати воду тепловату.

—o—

## Про що треба памятати при годівлі корів.

В часі сьогоднішньої великої скрути в господарстві треба дуже пильно слідкувати, щоб нігде не тратити ані одного зайвого гроша. В цьому і полягає господарська ощадність. Не будемо перечисляти, де в господарстві нашому є найбільші діри, якими втікає тяжко зароблений гріш. Звернемо увагу лише так би сказати, на одну велику діру в господарстві, яка поїдає всі наші зарібки і ощадність — це годівля мало молочних корів.

Кождому свідомому господареви радимо взяти олівець в руки і почати рахувати так.

Перше треба знати, скілько корова зїдає денно і скілько вона повертає молоком. Коли кошт паші буде більший від вартости молока, то корову треба або продати, або якось направити її молочність.

Отже почнемо підраховувати.

Для корови в 450 кґр. ваги денно треба дати:

3 кґр. сіна по 10 гр. — 30 гр.
4 кґр. соломи по 3 гр. — 12 гр.
12 кґр. бураків по 5 гр.
або (10 кґр. бараболь по 6 гр. — 60 гр.
1 кґр. макуха льн. по 25 гр. — 25 гр.
(або 1 і пів ґрису пш. по 11 гр.
Разом — 1.27 зол.

Округло корова денно коштує 1 зол. 30 грошів. (Сюди не рахуємо роботи коло неї — бо припускаємо, що роботу заплатить гній від корови).

Тепер скажім собі так: скілько нам ця корова мусить давати молока, щоб виплатилось її тримати? Це знати дуже легко: розділім 1.20 зол. на 30 гр. (1 літра молока коштує 30—40 гр.), то буде 4 літрі, що більше цього вона буде давати, то наш чистий зарібок, але що меньше, — це є певна страта.

А тепер скажім отверто — скільки то корів у нас дають лише 2—3 літри молока денно? Значить, що ми, тримаючи таку корову, маємо в господарстві бездонну діру, куди що дня випадають з господарства гроші.

Ми гадаємо, що це є наш загальний недогляд, наше нерозуміння справи розрахунку в господарстві. Наш господар звичайно тішить себе надією, що в зимі корова може і не поплачується, але в літі ці витрати покриє, — але звичайно на цьому дуже помиляється.

Підрахуймо це і побачимо, що і тут ми не господарно думаємо. Ми вирахували, що корова що дня зїдає 1.30 зол. на 4 місяці зими це винесе 156 зол. Коли корова дає лише 2 літри молока, то тратимо що дня 60—70 грош., а за 4 місяці — 84 з. Разом тратимо — 240 зол. Скілько молока треба взяти від корови більше за літо щоб покрити ці страти. 24000 гр. : 30 гр. — 800 літрів, — це в 1 місяць 100 літрів, а в день 3 літри в лишнім.

Значить, що колиб останніх 8 місяців корова вже паслася і меньше коштувала, давала по 2 літри молока і покривала на себе їжу, то до цего ще мусілаб що дня додавати 3 літри молока тобто по 5 літрів денно, щоб лише покрити страти за зиму. Ну а 5 літрів молока денно в літі чейже не всі корови дають у нас.

А деж зарібок господаря, господині, пастуха? — Його або нема або є невидимі страти і самообман, який може висвітлити лише всезнаючий олівець.

Підраховуйте все в свому господарстві. Побачите, що воно має багато похибок і веде нас до нищоти, коли ми завчасу його не направимо.

— **Гураґан змів ціле місто.** Над містом Бетані (в Півн. Америці) звіявся оноді дуже сильний вихор-гураґан і за кілька хвилин позмітав усі будинки в місті, ніби паперові. В румовищах згинуло кільканацять осіб, кількадесять є ранених.

## „Призначення“

Як станеся якась пригода, смутна чи весела, тоді дехто говорить: «Так малося стати!» «Так було призначене».

Наприклад: Господиня розпаливши огонь, забула сховати сірники. Малий хлопець пірвав і підпалив стодолу. Жінка заводить аж мліє. Сусіди несуть розраду: «Не плачте, кажуть, «Божа воля. Так було призначене, так мусіло статися».

Або: Захоріла господареви худоба. Він ні сам не лічив її, не закликав ветеринаря, і тому худобина здохла. Потому сказав: — «Так було призначене. А як має худобина здохнути, то і ветеринар не поможе нічо».

Або таке: Батько не навчав дітей розуму і до школи не посилав, а ще і сам давав злий примір. І тому дочекався злих батярів. Потому сказав, що таке вдалося, бо так було призначене.

Або знов таке: Оден парубок хотячи вибрати собі добру жінку, радився в тій справі одного господаря.

А той йому сказав:

— «Чоловіче! Що тебе чекає, то тебе не мине. Хочбись як вибирав, оженишся з тою, котра вже давно була для тебе призначена».

І так далі.

Так вірити на осліп в те «призначеня» не можна. Бо якби, таке вірування і говореня було оправдане, то виходилоб з сего, що сірників перед дітьми ховати не треба. Бо як є призначене, що хата має згоріти, то мусить згоріти...

Хору худобу не поможе лічити. Бо як є призначене, що має здохнути, то і з лічeням здохне. А ветеринарі до нічого...

Дітей учити розуму і посилати їх до школи, нема потреби. Бо щож школа поможе, коли є призначене, що наші діти мають бути дураками. Школи порозвязувати...

А парубкови не поможе жінки вибирати. Лише най бере першу з краю і вірить що вона йому призначена...

Як бачимо, то дійсно так воно не є. Чоловік, котрий має волю, може вибирати собі «призначеня» згідно з своєю вподобою. *Він сам собі може бути «призначенням!»* Бо як знаємо, наприклад *дбайливий* чоловік, в разі нещастя між худобиною, має призначене 120 зол. А недбалий має призначене лише втрату.

А якби було у всім призначене, то нетребаби нам ні про що дбати, бо все так станеся, як має статися.

Так вірять хиба люди недбалі, щоби виправдити своє недбальство.

Розумні люди тримаються приповідки: *«Як собі постелиш, так виспишся». «Як дбаєш, так маєш».* Ті дві приповідки дають нам до зрозуміння, що чоловік має волю, котра йому позволяє неодно робити так, як він хоче і дбає, а не так, як хоче якесь «призначення»!

Хотяй ця воля є ограничена ріжними неможливостями, однак в тих границях є много річей можливих до виконання. Хотяй не все дїється по нашій волі, однак дбайливий чоловік богато знаходить способів, через котрі увільнюється з нужди і доходить до добробуту.

Дбайливий чоловік є паном природи і себе самого. Недбалий вірить в «призначення», і піддається судьбі, котра ним керує, як візник конем.

Якби в кождій річи було «призначене», тоді не малиб ми волі, а сей світ бувби для нас гейби неволею призначення. А на Суді Божім навіть і душегуб мігби себе виправдати, що робив лише те, що було йому «призначене».

А то не можливе.

Дбаймо і працюймо, освідомлюймося і робім так, щоби ми «призначенням» керували, а не воно нами! Тоді богато здобудемо.

*М. Я.*

—o—

## Про що треба памятати при вапнуванню ґрунту.

Ми вже писали про те, що більшість ґрунтів у нас є мокровата і квасна. На такі ґрунти найбільше надається, як погній, вапно.

Вапно, як ми писали, відквашує ґрунт, робить його розсипчатим і пропускає до нього воздух. Тепер питають нас, коли, як і яке вапно давати. На це скажемо коротко: Вапно на погній є найкраще *мелене*, нелісоване. *Таке вапно зразу треба розсіяти і вимішати з ґрунтом.* Правда, що иноді вапно не мелене вивозять в осени на поле, скидають його на купи і присипають землею. Це вапно в купах через зиму само розпорошиться і на весні його розкидають і приорують чи заскороджують, але таке вапно, що перебуло зиму і само розпорошилось, є вже меньше вартісне, особливо коли воно розлісуеться.

Вапно не можна розсівати, коли є мокро (після дощу, рано на весні, тощо). Треба почекати погоди і тоді його висівати в протрахлу землю. Ще одна заувага. Коли ми висіємо вапно то після цього зразу не можна давати обірнику, иначе і обірник і вапно стратять на вартости. Краще дати ці погної один по другім за пару тижнів. Хто не вспів повапнувати поле тепер, най зробить це на весні.

## Сірники вруках Шведів

Польський уряд, щоб дістати загроаничну позичку, видержавив монополь сірників шведам на дальших 20 літ, то є до 1965 р., (бо до 1945 р. вже були видержавлені). За це шведи позичають Польщі 32.400.000 долярів. За цю позичку Польща має що річно платити шведам 6 і пів проц. відсотків) тобто понад 2 міл. річно. Шведи мають право піднести ціну сірників. Будемо вживати губки і кресала.

Були чутки, що і залізниці хотять дати в аренду Америці. Тоді ще подорожілиби білети.

## Як Чехи бороняться перед господарською скрутою.

Щоб піднести ціну збіжа в краю, Чехи не хотять пускати до себе чужого дешевого збіжа, хочби нашого. Для того вони на чуже привозне збіжа наложили цло. На пшеницю 25 корон (коло 6 зол.), на жито 50 кор., на ячмінь — 36 кор., на овес — 34 кор. від сотнара. Недавно підвищили цло на муку, яке тепер виносить 75 кор. (около 18 зол.) на сотнарі.

—о—

## Як будувати стави для риби і як її плекати.

(*відповідь п. Мартинюкови*).

Рибальство, де на то є добрі умови, є дуже поплатне. Про це ми нераз писали.

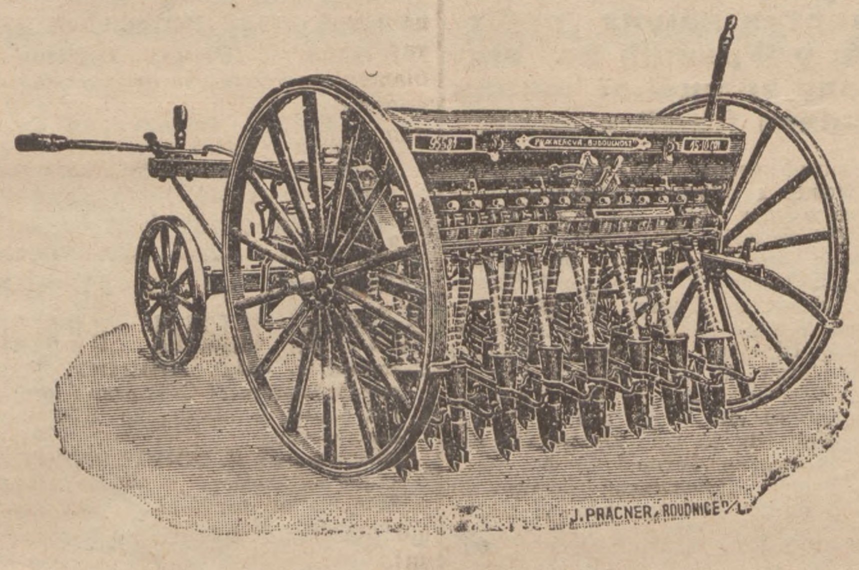
Щоб збудувати став для коропів, треба знати слідуюче: 1) Став мусить бути не глибокий з плиткими берегами. Короп любить грітися в теплій воді. 2) Грунт під став може бути де небудь на сіножати, в байраку, на торфовищі, моклякови і т. д., де лише можна заводнити і щоб допливала вода. 3) Найкращий ґрунт: чернозем, супісок, суглинок. На цьому ґрунті ростуть ріжні рослини, які поїдає риба. 4) На гнилих мокляках (або торфах) дно є занечищене гнилими рослинами і рибі може пошкодити. Таке дно треба часто чистити. 5) Вода для риби мусить бути річна, чиста, свіжа, проточна (з джерела є недобра, бо має мало кисеню). 6) Найкраще збудувати став відводом води з ріки, чи потоку в бік на сіножать чи де в долинку, так, щоб весняна крига став не змила і не забрала.

*Як ходити коло риби зимою.* В культурних рибних господарствах на зиму рибу випускають до спеціяльних ставків зимоховів, які в літі є сухі. Для цього роблять відвід води каналом в захистнім від повіни місці. На літо їх або спускають або доступ води до них спиняють. Рибу переганяють до літнього ставу.

В зимі рибу (коропа) не годують. Їй треба дати спокій і повітря до дихання. Тому по ставу в зимі не вільно ходити і їздити. Щоб повітря до води доходило, треба сніг з леду розгортати і прорубувати де не де полонки. На зиму можна в один став давати і більше риби, це не зашкодить. На весні треба розділити по ставах.

Про рибальство в січні вийде добра книжочка. Можна буде дістати у нас і в «Сільському Господарі», Львів, Зіморовича 20.






Така одна сіялка, вартости 1000 зол., буде вильосована між тих Передплатників «Народньої Справи», що до 31. грудня цего року пришлють річну або піврічну передплату на 1931 рік.

**Цвях**

— Мамо, по стіні блошиця лізе.
— Іди дурний. Таж то цвях!
— Мамо, той цвях лізе дальше!

## Ціни в ріжних сторонах краю.

### Зборів і Озірна, 27. XI.

| | | |
|---|---|---|
| Пшениця . . | 24—25 | зол. |
| Жито . . . | 15—15.50 | „ |
| Ячмінь . . . | 15 15.50 | „ |
| Овес . . . | 15—15.50 | „ |
| Фасоля краса . | 25—30 | „ |
| Гречка . . . | 20—24 | „ |
| Лен . . . | 35—40 | „ |
| Копа яєць . . | 12—12.50 | „ |

### БЕРЕЖАНИ 27. XI.

| | | |
|---|---|---|
| Пшениця . , | 25—26 | зол. |
| Жито . . | 15—16 | „ |
| Ячмінь . . . | 15—16 | „ |
| Овес . . . | 15—16 | „ |
| Гречка . . . | 21—24 | „ |

(Подав Ст. Андрусишин)

### В Перемишлі й околиці:

В порівнанню з цінами, які ми подали в ч. 46. (з 9.XI,) збіжа подорожіло 2—3 золоті, а також подорожів набіл.

| | |
|---|---|
| Клоча льняне. чесане | —1.80 зл. |
| Клоча коноп. чес. | —1.30 „ |

ПЛАТНЯ РОБІТНиКАМ

| | |
|---|---|
| В тартаку денно | 2—4 зол. |
| На селі „ | 1—1.50 „ |

ФІРМАНКА:

За перевіз 10 м. опалу з Голублі до Перемишля (14 км.) — 8 зол (як гірша дорога — 10 зол.).

### КОПИЧИНЦІ — ПРОБІЖНА 29. XI.

| | | |
|---|---|---|
| Пшениця . . . | 22—23 | зол. |
| Жито . . . . . | 16·50—25 | „ |
| Ячмінь . . . . | —16 | „ |
| Овес . . . . | —17 | „ |
| Фасоля (біла піша) | —48 | „ |
| Фасоля (біла кругла) | —34 | „ |
| Фасоля (біла стилюха) | —25 | „ |
| Фасоля (краса). . | —28 | „ |
| Кукурудза . . . | —17 | „ |
| Сімя конопне . . | —28 | „ |
| Яйце . , . . | —19 | ґр |
| Молоко . . . | —25 | „ |
| Мясо волове 1 кґ . | 1·40 | зол. |
| Мясо теляче 1 кґ . | 1·20 | „ |
| Мясо свиняче 1 кґ. | 1·80 | „ |
| Баранина 1 кг.- . | 1·30 | „ |
| Солонина 1 кґ.. . | 3 | „ |
| Робітник денний . | 1·30—1·50 | „ |

(Подав Гр. Гуменюк)

**— Під увагу нашим господарям.** Молодий, жвавий 18-літний молодець, Українець, бажає познайомитися практично і всесторонно із веденням середнього сільського господарства. Тому радо пішовби на практику до когось з наших свідомих господарів, передплатників «Нар. Справи». Скінчив 7-клясову народню школу. Блищі умови просить подати в листі на адресу: Олекса Гарасевич, Кремінець, Волинь скр. почт. 51.

## Про почтовий уряд у Боремлі.

Ми писали в 43. ч., як почтовий уряд у Боремлі „обезвічив“ картку з портретом І. Франка, яку вислав до нас п. П. Турчановський з Грабівців п. Боремель 11. X. 1930. Про це ми написали були до Дирекції Почт і Телеґрафів у Люблині й отимали тепер таку відповідь:

„Na pismo z dnia 18 pazdziernika 1930 r. Zawiadamia się po przeprowadzeniu dochodzeń, że odciśnięto stępel kalendarzowy na obliczu portretu Iwana Franka w Urzędzie pocztowo - telegraficznym Boremel wskutek nieuwagi. Funkcjonarjusza winnego pociągnieto do odpowiedzialności, wydając równocześnie zarządzenie, aby wypadki takie bezwzględnie nie powtarzały się w przyszłości:

Kartkę zwraca się. — Prezes: Musiał.“

Цю картку даємо до музею.

—о—

## До відома В. Шановних наших дописувачів.

Дописів про події в нашім краю, та про ріжні виборчі випадки не можемо містити. Причини ми вже подавали. Тож просимо зрозуміти наше положення і до нас не зражуватися. Просимо також, щоби Вшан. дописувачі й надалі нас завжди повідомлювали про усякі важні події, добрі чи злі. Від слідуючого (52) числа дописи яких не можемо містити, всежтаки будуть згадувані в газеті.

**Дописи** прийшли сего тижня із слідуючих місцевостей: **Жапалів** пов. Любачів (вибори), **Вілька Жапалівська** пов. Любачів (вибори), **Середпільці** пов. Радехів (ревізія), **Коцюбинці** пов. Копичинці (ревізії), **Гусне вижне** пов Турка н/Ср. вибори), **Скоморохи** пов. Бучач («Небува панахида»), **Середпільці** пов. Радехів («І нас не минули»), **Солотвина** пов. Богородчани (вибори), **Звертів** пов. Жовква (хрунівство п. Кушпіта), **Угринів горішний** пов. Станиславів («виборчі чудеса»), **Усипівці** пов. Тернопіль (вибори і инші події), **Славятин** пов. Підгайці (вибори), **Перегінсько** пов. Долина («Виборчі подвиги пана Вічка і недоля села Лицівки), **Любіковичі** на Поліссі (виборчі і почтові історії), **Калуш** (вибори в калуськім повіті).

## Як писати допис?

Наша Редакція дістає чимало таких дописів, що їх ніяк не може містити в газеті з різних причин. В одному дописі наприклад, дописувач сповіщає, що в його сусіди на носі бородавка виросла, або що він криває на ногу, в другому знов, що тітка чиєсь баби відьмувала, в третьому ще щось таке. Очевидно таких річий особистих ні защо не можемо містити. Містимо лише речі, з котрих можна чогось навчитися, та котрі можуть бути цікаві для великого числа читачів. Крім того просимо наших дописувачів придержуватися таких вказівок: Допис має бути:

1) Виразно написаний;
2) Поможности коротко і ясно;
3) Про важні, істотні і цікаві для загалу справи,
4) Виразний підпис і адрес.
5) В дописі, що описує чиїсь погані, чи нечесні вчинки, має бути ще й підпис нашого мужа довіря, або двох свідків.

Щож до самого укладу допису, то найліпше є зробити собі плян із ряду питань, як от: Де (місцевість), хто (особа що щось зробила, чи мала зробити) що (в який спосіб) чим при чому (обставини), з ким. Дуже добре є також читати дописи вже поміщені в «Нар. Справі» і на них що до укладу взоруватися. Накінець просимо запамятати собі, що дописи є великою помічю для кождої газети, тож усі читати повинні і в цей спосіб піддержувати свою газету.

## Переписка і поради.

**Хто надав** в Устечку дня 19 листопада ц. р. 6 зол. і не подав своєї адреси зволить повідомити Адміністрацію «Н. Справи» хто і на що післав ті гроші.

**Допис з Краснопущі.** Ми раді згадувати в газеті свідомі і примірні громади, а опасувати темноту це нікому не робить приємности.

**Допис з Тейсарова.** Про писаря і директора і прив. склепаря помістимо, як напишете щераз і підпишеться.

**Допис. з Слободи рунґ.** Про ту несвідому книгу не будемо писати, бо це за дрібна річ.

**Допис. з Середпілець.** Про те все годі писати. Коли хтось має ворогів, що хотіли би на нім попис[а]тися своєю силою, то мусимо їх оминати, а рівночасно шукати правного способу, щоби тому запобігти. Коли хто погрожує, треба його подати до суду, хочби це була і «висока» особа. Думаємо, що може знайдеться право і на таких „героїв", що грозять безборонним людям. А тимчасом треба їх вистерігатися.

**Допис з Церківної.** Може ще переживемо таких Каїнів, що власного брата хотіли згубити. Писати про це не можемо.

**С. П. Н.** Ви маєте право домагатися звороту тих гроший, отже можете скаржити і справу виграєте, бо він Вас ошукав. Віддайте справу ретельному адвокатови (Українцеви).

**Личак Іван, Павлів.** Передвоєнні вкладки ощадности до ріжних кас зійшли майже нінащо через воєнне обезцінення гроша і валоризацію. Якщо маєте книжку ощадности на вложені до каси гроші, то маєте право домагатися звороту. Але треба знати, що після закона про валоризацію за 1,800.000 марок — 1 зол. А що передвоєнні вкладки лежачи в касах тратили вартість в степеню із обнижуванням вартости гроший, отже наприклад, як Ви вложили перед війною 2 тисячі корон, то в 1918 році їх було що правда 2 тисячі і проценти — але очевидно ті дві тисячі були в десятеро менше варті, як передвоєн і В 1924 р. прийшла валоризація на марки по курсі щось 70 фенків за корону. В 1924 р. прийшла знов валоризація на золоті — і ті не цілі дві тисячі марок зійшли на одного золотого. Воно сумне, але закон законом.

**Я. Ярина.** Вірш був поміщений в ч. 48.

**Допис. з Яструбич.** Про ті дикуньства годі писати. Перше мабуть були би сконфісковано, а друге — помістилиби хіба з підписом. Що до поведення «стшельців» — то нехай громада висилає до старостваделєгації, аби староста їх трохи «поскромив». Може ще і це лихо переживемо.

**Допис. з Мищева.** Як є свідки, що той Ягельскі стріляв з кріса до дівчини, то його засудять — як це правда — за намірений морд. Допись у газеті йому не поможе. Нехай ідє делєгація до староства!

**— Катря В-а, Бордяківці.** За гарний лист дякуємо.

## Пожертви на добрі цілі.

Свідомі громадяни села **Голошів** жидачівського повіту зложили до рук Івана Матвієва с. Миколи 16 зол. на «Рідну Школу». — Д. Ванівський з Германович жертвував на «Р. Шк.» 2 зол. — Гафія Барбадин з Вільхівця зложила 4 зол. на Інвалідів. — Микола Ковальчук з Тараканова на Волині зложив на «Р. Школу» 5 зол. — П. Стецейко з Боянця на «Рідну Школу» 5 зол. — Іван Смик з Вербиці на добр. цілі 8 зол. — Іван Романович з Жирави на Інвалідів 3 зол. — Онуфрій Копей з Устя Зеленого 5 зол. на «Р. Школу», 5 зол. на політ. вязнів; — Микола Слободян, Обельниця на Інвалідів 3.70 зол. — Іван Яцейко з Ваиева на Інвалідів 3 зол. на політ. вязнів 4 зол. — Михайло Козак з Вербиці на Інвалідів 5.61 зол. — Василь Чапак з Іванкова на Інвалідів 3.62 зол.

На хрестинах у п. Михайла Романчука в Ременов пов. Львів зложили присутні 5.20 зол. на українських Інвалідів. — Павло Пришляк, емігрант у Франції прислав на «Рідну Школу» квоту 50 франків (17 зол.) зібрану між товаришами емігрантами.

—o—

## Пожертви наших робітників у Франції: на відбудову знищеної школи ім. князя ЛЬВА у Львові.

Робітники-Українці, що перебувають тепер в Усінес де Росієрес (Франція) прислали на повищу ціль, зібрану між собою квоту 210 франків (72.41 зол.). Жертви зложили: Ящик Микола (20 фр.), Стрихальський Олекса 15 фр., Чорний Василь 10 фр., Лабошняк Дмитро 10 фр., Кулаковський Микола 10 фр., — усі з Заставець, пов. Підгайці. — З повіту Збараж: Гладин Петро 20 фр., Лапиця Стефан 15 фр., Голодюк Іван 10 фр., Голодюк Володимир 10 фр. — З повіту Рудки: Бучковський Ілія 15 фр., Курпіта Василь 10 фр., Мацелько Федорій 10 фр. — З повіту Зборів: Душинський Дмитро 10 фр. — З повіту Любачів: Блажий Семен 10 фр., Гаврилюк Йосиф 5 фр., Вельган Іван 5 фр., Барна Федорій 5 фр. — Фемяк Йосиф 5 фр., Легкодух Франко 5 фр., Берецький Максим 5 фр., Трусь Демко 2.50 фр., Трусь Федорій 2.50 фр. — Жертводавцям, що так щедро відповіли на заклик Рідного Краю, велике спасибі!

—o—



Відповідальний редактор: ЛЕВ ЧУБАТИЙ З друкарні Щ. Белнарского в підзаймі „Промислу Ґрафічного" Львів, Ринок 9. Телефон 76-14. Видавець: ІВАН ТИКТОР